

Pamětní kniha

Obce

Železného

(přepsáno autenticky dle originálu)

Roku 1934 sestavil a napsal

Jindřich Kokta,

říd. Učitel.

Na paměť minulým
k poučení budoucím

Železné

Obec Železné je vesnice položená asi 300m nad hladinou mořskou na západním úpatí nevysoké hory zvané „Hora“ v údolí ohraničeném na východě zmíněnou Horou, na jihu Klucaninou, na západě Květnicí, Čimperkem a na severu Lesou a Rejholcem, horami to nevysokými, z nichž nejvyšší je Hora (485m).

Se Železným sousedí na jihozápadě okresní město Tišnov – asi 2,5 km od něho vzdálené, dále vesnice Lomnička a Šerkovice na severozápadě, na severovýchodě poplužní Stanovisko a dále za ním vesnice Všechnovice, na jihovýchodě Drásov.

Pozemky zdejšího katastru rozkládají se kolem vsi a měří celkem 234 ha 93 ar 95 m² a to 4 ha 69 ar 44 m² zahrad, 147 ha 51 ar 88 m² polí, 6 ha 6 ar 19 m² lesů, 1 ha 51 ar stavební plochy, 83 ar potoku, 2 ha 88 ar 7 m² neplodné půdy a 6 ha 1 ar 43 m² cest a návsi.

Z těchto pozemků náleží:

a) obci Železnému 26 ha 75 ar 80 m² zahrad, 4 ha 98 ar 64 m² polí, 8 ha 94 ar 18 m² pastvin, 3 ha 3 ar 41 m² lesů, 1 ar 26 m² stavební plochy, 83 ar potoku, 2 ha 88 ar 7 m² neplodné půdy, 6 ha 9 ar 43 m² cest a návsi.

b) zdejšími občanům 158 ha 84 ar 57 m² (4 ha 64 ar 64 m² zahrad, 98 ha 77 ar 40 m² polí, 5 ha, 66 ar 3 m² luk, 7 ha 12 ar 20 m² pastvin, 41 ha 14 ar 56 m² lesů, 1 ha 49 ar 74 m² stavební plochy).

c) přespolními občanům 49 ha 33 ar 58 m² (43 ha 75 ar 84 m² polí, 82 ar 54 m² luk, 46 ar 48 m² pastvin, 4 ha 28 ar 22 m² lesů).

Asi 500 m na sever vesnice teče potok Besének.

Jména tratí

Pozemky katastru obce Železného můžeme rozdělit na tři části. První část prostírá se na severu vesnice, druhá na jihu, obě sahají až po silnici vedoucí Železným z Tišnova do Jamného, třetí část je položena pod touto silnicí na západě obce.

Jednotlivé tratě se jmenují: V první části Záhomí (záhumní), Hubené, Horky, ve druhé části Panský, Cimbále, Krajinky, Pod svobodnicí, ve třetí části (směrem od Tišnova) Čtvrťky, Parkany, Podloží, Horky, Homoly, Ujamného, Krátký, Křivý, Nad studýnkou, Ve Žlebě, Besénky, Palouky, Padělky, Pandulky, Příhon.

Části lesů se jmenují: Svobodnica, Vinohrady, Čihadla, Dubová, Soudnice, Příhon, Hradisko, Jezdiny, Na hodinách

Popis obce

Jádro obce Železného tvoří náves podoby obdélníkové – široká to ulice směřující od východu k západu. Jihovýchodně této návsi poněkud odchýlená k jihu je řada domů tímtež směrem jako na návsi postavených. Z návsi odbočuje malá ulička směrem k jihu. V nejnovější době postaveno bylo mnoho domů podél silnice probíhající západní část obce. Jedna z nich vede z Tišnova do Jamného, kterou vystavěl v letech 1896 – 98 stavitel J Hájek z Písku v Čechách, druhá od této odbočujíc směřuje k západu do vesnice Lomnička. Stavěl ji v letech 1913 – 15 Jan Macků stavitel z Tišnova.

Na návsi stojí kaple, hasičské skladiště a pomník padlím a zemřelým ve světové válce. Tu a tam jsou před domy zahrádky.

Domy vesměs stavěny jsou z tvrdého materiálu (kamene a cihel) a pokryty taškami, omítnuty a většinou obíleny, jen několik je olíčeno barevně. Dochem dosud kryty tři stodoly vystavěné ze dřeva.

Dějiny obce

O původu a jména vesnice Železného, pokud jsem mohl zjistit, není nic známo. Také není známo, ve které době byla vesnice založena. Patřila moravskému údělnému knížeti brněnskému a byla r. 1235 tehdejším údělným knížetem Přemyslem darována ženskému klášteru Porta Coeli českou královnou Konstancií v Tišnově nově založenému. Majetkem jeho zůstala až do jeho císařem Josefem II. zrušení r. 1780.

Dle urbáře z roku 1674 byli v Železném 1 sedlák a 3 chalupníci a r. 1749 byli zde usedlí 1 sedlák, 7 chalupníků a 3 podruzi. Patřilo jim 125 $\frac{5}{8}$ mír polí, 5 $\frac{4}{8}$ mír úhoru, 5 $\frac{7}{8}$ mír zahrad, 16 mír lesa a luk na 6 $\frac{3}{4}$ vozů sena. R. 1793 byly ve vsi 24 domy se 152 obyvateli. R 1839 mělo Železné již 29 domů s 216 obyvateli, r. 1900 46 domů a 251 českých obyvatelů. r. 1921 napočítáno bylo v Železném 58 a 327 obyvatelů, z nichž 320 katolíků. 6 československých, 1 bez vyznání. V roce 1930 bylo v Železném 61 domů a 302 obyvatelů.

Dle soukromého sčítání má v roce 1933 64 domů a 295 obyvatelů, z nichž je 118 mužů, 104 ženy a 73 dětí do 14 let. (35 chlapců a 35 děvčat). Všichni národnosti československé a vyznání skoro všichni římskokatolického.

Dle zaměstnání jsou 133 zemědělci, 79 zaměstnání průmyslového a 10 jiného.

Událostí pamětihodných nestalo se v minulosti – pokud se na ně ještě někteří staří lidé pamatují- mnoho. Asi r. 1858 postavena byla na návsi kaple, asi r. 1875 stihla obec povodeň, v roce 1921 založen byl zdejší hasičský sbor, r. 1923 postaveno bylo hasičské skladiště nákladem asi 12 000 Kč, r. 1927 zavedeno

bylo elektrické osvětlení nákladem 119 000 Kč. R. 1928 postaven na návsi pomník padlým a zemřelým ve světové válce.

Poplužní dvůr

V Železném býval asi hned od počátku poplužní dvůr, který asi drželi ve svém majetku zemané ze Železného, prvním však známým majitelem dvoru tohoto byl Boreš z Tišnova, kterýž daroval železenský dvůr klášteru sv. Tomáše v Brně. Darování toto potvrdil markrabě moravský Jan r. 1361. Týž markrabě dovolil r. 1366, aby převor Mikuláš a celý konvent sv. Tomáše v Brně dvůr s poli prodali Zdeňkovi, kdysi vrátnému markrabiny moravské, a jeho manželce Markétě i nevlastním dětem Peškovi a Anně s tou podmínkou, aby tito kupitelé dvůr měli a užívali, pokud živi budou, po smrti pak jejich, aby dvůr opět klášteru připadl, což se stalo, neboť v darovací listině markraběte Jana z r. 1370 mimo jiné zboží klášteru tomuto v Brně darované jest uveden také poplužní dvůr v Železném. Dvůr zůstal při klášteře do r. 1463, kdy klášter svatotomášský v Brně nucen byl nouzí prodat tento dvůr Ondřeji Všečovickému za 50 hřiven grošů s poli, lesy, pastvinami mimo 2 domkaře, kteří ke dvoru náleželi, s podmínkou, aby se odváděly klášteru ročně 2 hřivny grošů, 2 slepice a 2 kopy vajec, pak kdyby dvůr měl býti opět prodán, nemá se to státi bez svolení vrchností. Poplatky robotní, měsíční, vrchnostenské, kontribuce měly se odváděti do klášteře. Do r 1662 připadl opět dvůr klášteru a byl 1. července 1662 prodán se vším příslušenstvím i s těmi 2 chalupami Michalu Rauseekovi, radnímu města Brna. Tento jej zaměnil s Vilemem Hötzerem z Aurachu za dům ve Veselé ulici v Brně se svolením prelátovým i konventu za podmínek, aby i dále se z toho dvoru odváděly klášteru gruntovní činže (2 hř., 2 slepice a kopa vajec) pak robotní poplatek 12 zl. Ve 2 lhůtách (sv. Jiří a sv. Václavu) Ježto pole dvora vložena jsou mezi klášterské lány a obnášejí celý a půldruhé osminy lánu, má nový majitel jako dříve kontribuci dle rozvrhu zemského řádně do klášteře odvádět. Zaručují se jemu všechna práva a svobody, avšak povolení k záměně vejde v platnost, až dřívější držitel dvora dluhy a nedoplatky do sv. Jiří vypořádá. Dne 15. července byla výměna provedena. Dne 9 června 1670 Vilem Hötzer odstoupil ten dvůr svému synu Ludvíkovi Hötzerovi. Tento dlouho dvoru nedržel, neb již roku 1674 postoupil Jan Flejšinger dvůr Anně Barboře Hötzerové (připojena jest poznámka, že se tak stalo, poněvadž dvůr dle udání Fleischingra vysokou činží a velkou kontribucí byl obtížen.) Anna Barbora Hötzerova prodala dvůr tento 4. listop. 1676 „bez dluhů a jakýchkoli nároků ode všech povinností osvobozený“ panu Jindřichu Slavíkovci, rytíři ze Slavíkova na Vohančicích, za 600 zl. Poplatky byly 19 zl. 18 kr., 2 slepice, kopa vajec, kontribuce a předepsané poplatky v zemi obvyklé. Dne 1. října 1679 prodal jej pan Slavíkovec panu Václavu Kořenskému a r. 1689 přešel dvůr dědictvím na

pana Františka Obsolka, jemuž dne 12. února byl připsán. R 1695 21. března opět dvůr prodán vdovou Obsolkovou p. Ignáci Jindřichu Kořenskému a byl jemu připsán s Náhradou vrchnostenské pravomoci a se svolením vrchnostenským. R 1701 prodán byl od Kořenského p. Antonínu Podstatzkému za 2.900 zl., který jej následujícího roku prodal za 3.000 zl. Dr. Sabatovi. Po smrti Sabatově (1707) prodali dvůr dědicové jeho tišnov. Klášteru. Tišnovský klášter má spor s klášterem sv. Tomáše v Brně o výši kontribuce zbořil dvě chalupy – kořalnu a koželužnu, které dosud ke dvoru patřily. Tomuto klášteru Porta Coeli v Tišnově (nyní v Předklášteří – pozn. Pisatele) náležel poplužní dvůr v Železném až do roku 1786, kdy byl klášter císařem Josefem II. zrušen. Dvůr byl rozdělen a rozprodán familiantům (také kolonisty zvaným). Z té doby část obce, kde stávaly budovy dvoru, název „Familianti“.

Stálé platy byly: Dvořák (sedlák) platil vrchnosti ročně o sv. Václavu 2 toлары 8 grošů 4 slepice a 90 vajec.

Les Svobodnica patřil obyvatelům Železného, nikoliv dvoru.

Když r. 1754 tišnovští měšťané si osobovali na něj právo vlastnictví, že prý od 30 – 40 let lesa užívali, a svědky na to Mikuláše Vojtka a Matěje Poška vedli, nebylo jim dáno za právo, a klášterní vrchní Václav Heintrl dokázal, že Svobodnica vždy i nyní patří občanům Železenským.

Světová válka

Každému skoro občanu železenskému vzpomínajícímu let minulých vyvstane na mysl smutně památný rok 1914. V tomto roce vypukla světová válka, která trvala přes 4 roky. Podnět k ní dala událost sarajevská. V Sarajevě (v Bosně) totiž toho roku 28. června zavražděn byl následník rakousko-uherského trůnu František Ferdinand d Este se svojí manželkou Žofíí, kněžnou Hohenberskou.

Rakousko – uhersko obviňuje Srbsko, že onu vraždu nastrojilo, vypovědělo mu válku. Toho ujalo se Rusko a vypovědělo válku Rakousko – uhersku. Pokračováním evropských států ve vypovídání si války navzájem utvořily se dvě skupiny válčících států: Rakousko – uhersko a Německo (státy centrální), později s nimi Bulharsko a Turecko tvořily válčící skupinu proti Srbsku, Rusku, Francii, Belgii, později Itálii, Černé Hoře, Rumunsku, Portugalsku, Brazílii a Spojeným státům Severoamerickým, které všechny tyto státy tvořily druhou skupinu válčící.

Dne 26. července 1914 vyhlášena byla u nás částečná mobilisace vojenská (dvou armádních sborů v Čechách) a 1. srpna mobilisace všeobecná. Hrozná to byla doba, kdy po vyhlášení mobilisace všeobecné musili všichni mladí mužové vojáci opustit domov a odebrali se ke svým plukům, aby s nimi odešli do řvavy válečné, odkudž tak přemnoží se buď nevrátili, nebo se vrátili zmrzačení.

Smutné výjevy odehrály se v domácnostech, kde loučil se muž se ženou a dětmi,

syn s rodiči a sourozenci, i na nádražích. Co tu bylo nářku a kvílení, co tu bylo zoufalých výkřiků, které svědčily o něčem docela jiném než o nadšení a radosti povolaných do války, o kterých psaly noviny vídeňské i jiné. Podobně bylo i v naší obci.

Hned na počátku (1. srpna) odešli z naší obce do války: Josef Baláč, Rudolf Bracek, František Fritz, František Hlavoněk, Vinceni Hlavoněk, Antonín Hobl, Josef Hobl, Mořic Hobl, Václav Hobl, Alois Horňanský, Jan Chaloupka, Josef Chlup, Hynek Jedon, Jan Jedon, Josef Jedon čís. 18., Josef Jedon, Englbart kovář, Josef Matal, František Nejez z čís. 3, František Nejez z čís. 44., František Pavlíček, Josef Pavlíček, Jan Ryba, František Sláma, František Straka, Karel Vitula, Josef Zemánek (úhr.27).

V roce 1915, kdy řady povolaných již vojáků silně prořídly, povolání byli starší vojáci (ve věku do 50. let), a když tito nestačili, byly konány odvody (musterng) muži nevojáků ve věku od 18 do 50 let. Odvedení v krátké době musili nastoupiti k vojsku. Podobné odvody konány byly i v letech následujících.

Tak odešli z naší obce do války: V roce 1915:

Josef Baláč, Stanislav Barta, Josef Bracek, František Fuchs, Josef Hlavoněk, František Hobl, Rudolf Hobl, Bohumil Horňanský, Josef Hořejš, Josef Chaloupka, Ladislav Jedon, Jan Jeřábek, František Katolický, Josef Kočka, František Kos, Antonín Luchesi, František Mánek, Jan Nejez z čís. 4, Jan Nejez z čís. 7., Jaroslav Pavlíček, Oldřich Stejskal (celkem 21).

V roce 1916: Josef Baláč ml., František Chaloupka, František Jedon, Josef katolický, Antonín Kočka, Antonín Nejez (úhrn. 6).

V roce 1917: Bohumil Mach, Jan Nejez z čís. 22, Alois Trtílek (úhrn. 3).

Dohromady odešlo do války z naší vesnice 27 mužů. Z nich ve válce padli na ruské frontě: Antonín Hobl u Veličky, Josef Jedon na Dunajci v Haliči, Josef Katolický, Josef Kočka, Jaroslav Stejskal, Na italské frontě: František Dvořák, Vladimír Jedon, Jaroslav Pavlíček;

zemřeli na ruské frontě: František Hobl, Josef Chlup, Jan Ručka, Jan Sláma, Na italské frontě: Josef Baláč, František Jedon, na srbské frontě: Vinceni Hlavoněk; raněni byli jednou Stanislav Barta, Václav Hobl, Engbert Kovář, Josef Pavlíček, Josef Pavlíček čís. 10., dvakrát: Josef Hobl, Rudolf Hobl, Antonín Luckesi.

V legiích byli: v ruských Moric Hobl Rudolf Hobl, Bohumil Horňanský, František Katolický, Jan Nejez z čís. 7., Jan Nejez z čís. 4., František Pavlíček, Jan Ryba,

ve francouzských František Mánek

v italských Josef Chaloupka

Jak již napsáno, odešlo z naší obce do války 27 mužův a doma jich zůstalo velmi málo k práci schopných, takže při jarním i podzimním setí i ostatních

pracích polních, jakož i ve žních jevil se jich velký nedostatek, a mnohá žena, jejíž muž byl ve válce, musila se sama chopiti se opratí a sama orala, sela a ve žních obilí sklízela.

Nežli se zmíním o zásobovacích poměrech ve zdejší obci za války, budiž mi dovoleno a nikterak ve zlé pokládáno, napsati několik slov o zásobování obyvatelstva v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.

V roce 1915 hned po novém roce bylo nařízeno okres. Hejtmanstvím zjistiť zásoby potravin v zemích českých, a zavedeno bylo státní zásobování lidu. Rolníci nesměli nikomu nic prodati, a co jim mimo výživu jejich domácností zbylo, měli odvésti státu (eráru), za což jim tento zaplatil stanovenou (maksimální) cenu, která v roce 1915 byla asi 32 K za 1 q pšenice a 28 K za 1 q žita. V letech následujících tato cena obilí stoupala, až v roce 1918 byl 1 q pšenice za 70K. Mimo pšenici a žito, musili rolníci státu odváděti ječmen, oves, brambory, seno, jetel i sádlo ze zabitých v domácnosti prasat, hovězí dobytek, koně. Zkrátka vše.

Na výživu 1 osoby určeno bylo 200gr mouky, něco omastku a cukru i kávy. Na tyto potraviny byly vydávány poukázky (chleбенky, cukřenky, kávenky, mydlenky, a jiné „enky“). Spotřeboval-li někdo na živobytí více, než bylo utaveno, byl za to trestán.

Toto nešťastné nařízení přineslo lidu i státu více škody než užitku, protože lidé musili, aby se mohli najísti, své zásoby schovávat před rekvisicemi, které se konaly hned r. 1915 v prosinci a pak v letech 1916, 1917, 1918 s vojenským doprovodem. Co tu se zkazilo mouky a obilí v úkrytech vlhkých a plísňě plných!

Rolníci, aby jednak měli pro své rodiny i čeled' dosti obilí na výživu, jednak, aby měli mouku na prodej (ovšem pod rukou) lidem z měst přicházejícím a nabízejícím velké částky peněz za ni, zatajovali svoji sklizeň odvádějící státu nepatrné množství obilí. Mnohý z nich – Bohu žel! – dal se svést vysokou nabídkou peněz za potraviny a skutečně prodával mouku i obilí pod rukou velmi draze (dle doslechu v mnohé dědině prodávala prý se pšenice 1q za 500 – 1000 K, mouka 1 kg za 25 K). To vše zavinilo ono nešťastné vázané hospodářství státní.

Zásobování lidí nemajících pozemků řídily chlebové komise v obcích zřízené, které mouku jim přidělenou pro zásobování lidu týdně lidem nezásobovaným rozprodávaly.

I v naší obci byla zřízena chlebová komise, jejíž členy byli Ladislav Antl, starosta obce, a Alois Trtílek hostinský. Rozdělování přidělené mouky konal Ladislav Antl.

Zásobováno bylo asi 156 osob.

Ani obilí mletí nesměli rolníci volně. Dostávali povolení na mletí, které se ovšem často všelijak obcházelo, aby se mohlo semletí více, než vylo povoleno, z čehož zase velmi těžili mlynáři.

Ještě štěstím bylo, že v těchto válečných letech – i přes horší obdělávání polí – byly úrody dosti pěkné, takže venkov celkem mnoho hladem netrpěl, daleko hůře však bylo ve městech, kde zvláště chudina vytrpěla mnoho hladu a jiných útrap; hotová muka musili mnozí podstoupiti čekající před krámy, kde se lidu na poukázky prodávaly potraviny. Bývali to řady (fronty) dlouhé. Hladové ženy a děti stávaly v těchto frontách mnohdy od 4 hodin ráno až do poledne v horku nebo v třesnutém mrazu chatrně oděné, než se jim dostalo chudého přidělu potravin. Stávalo se mnohdy, že chudým těmto ženám- matkám to hladových dětí, když tak dlouhou dobu ve frontě přestály, pak bylo obchodníkem oznámeno, že již není ničeho. Jak těmto ubožáčkám bylo, možno si domyslit.

Jako vojáci ve válce zažili mnoho útrap rozličného druhu, hladu, zimy a jiných svízelností, tak i doma pozůstalým bylo snášeti všeliká příkoří se strany správy státní. Byli pronásledováni a vězněni pro volnější projev týkající se buď národnosti nebo lidskosti. Zakazováno vše, co bylo české, písně, slavnosti, národní barvy, zvláště trikolóra bílo-modro-červená, atd.

Ve školách byly zavedeny nové čítanky pro žactvo tzv. válečné – paskvil to na ubíjení ducha české mládeže.

Mnoho lidí umřelo v žalářích nebo na popravišti proto, že nechtěli přestati báti Čechy. Zdálo se, že chce Rakousko český národ vyhubit.

Poněvadž bylo zapotřebí mnoho peněz na vedení války, byly na obyvatelstvu vymáhány válečné půjčky a to dvakrát v každém roce. Sbírány byly kovy rozličné, sáhnuto bylo i na zvony kostelní. Rolníci musili odváděti dobytek, tuky, píci za cenu maximální. Těchto odvedených věcí bylo pak zneužíváno rozličnými spekulanty k obohacení sebe. Lichva a šejdířství v této době ve městech (ba i tu a tam na venkově) slavily své orgie. Mnoho lichvářů (jak se jim v této době říkalo „keřasů“) zbohatlo nesmírně a mnoho lidí – zvláště úřednictva, řemeslnictva a dělnictva – ze třídy méně zámožné a chudiny přišlo o celý svůj majetek.

Ceny ostatních životních potřeb, pokud ceny zboží, jsem mohl zjistiti byly v roce:

roce 1915	a	roce 1918
1 kg másla za 4-5 K		1 q obilí za 70 K (maximální ceny)
1 kg masa za 4 K		1 kg masa za 6-8 K
1 kg vuřtu za 7 K		1 kg vuřtu za 12 K
1 l líhu za 3 K		1 l líhu za 20 K
1 l piva za 52 h		1 q řepy za 30 K

1 l vína za 2 K
1 q uhlí za 4-5 K
1 m plátna za 80-90 K
1 pár botů za 19-20 K
podrážky na boty za 2,6 – 3,2 K
1 m sukna za 15-20 K
Ušití muž. Šatů 25-40 K
Deštník za 8 K

1 q slámy za 16 K
1 kg jablk za 1 K
kůzle za 40 K
pár botů za 140 K
podrážky na boty za 8-10 K
1 m sukna asi za 400-800 K
1 m plátna za 30 -40 K
od ušití muž. Šatů 140 K
1 m³ měk. Dříví 14-20 K

Ceny se rozumějí ve staré měně rakouské.

Hasičský sbor.

Důležitou událostí v naší obci bylo zřízení Dobrovolného sboru hasičského. Stalo se tak v roce 1921 na podnět zdejšího statkáře Ladislava Antla a spoluúčasti předních občanů zdejších.

Ustavující valná hromada konána byla dne 26. prosince 1921.

Členy činnými přihlásili se: Josef Baláč, Jan Herbotický, Josef Herbotický, František Hlavoněk, Josef Hlavoněk, Otakar Hobl, Alois Horňanský, Josef Hořejš, Josef Chaloupka, Hynek Jedon, František Kočka. Jan Kozelek, Bohumil Mach, František Nejez, Josef Nejez, Jan Palatka, Jan Ryba, František Slanina, Oldřich Stejskal, František Straka, Jan Zemánek.

Členy zakládajícími a přispívajícími se stali:

Ladislav Antl, František Barta, František Fritz, Jan Horňanský, Jan Jedon, František Katolický, Josef Králík, Antonín Koudelka, Antonín Kos, Engelbert Kovář, Robert Kučera, Josef Láník, František Nejez z čís. 3, Antonín Pavlíček, Josef Pavlíček, Josef Pavlíček z čís. 10, Josef Pavlíček z čís. 15, Marie Slámová, Josef Stejskal, František Svánovský, Alois Trtílek, Karel Vitula a Stanislav Zezula.

Na vyzbrojení a ošacení činných členů bylo potřebí mnoho peněz, tu pomohli mimo členy činné také ostatní občané Železného přihlásivše se členy zakládajícími a přispívajícími (jak jsou svrchu vypsáni) a s členy činnými každý darovali nějakou částku peněz ve prospěch hasičského sboru.

Tak sebralo se celkem 1040 Kč.

Na ustavující valné hromadě zvoleni byli: Starostou Ladislav Antl, jeho náměstkem a náčelníkem Alois Horňanský, 1. podnáčelníkem František Hlavoněk, 2. podnáčelníkem František Nejez z čís. 44, jednatelem Josef Baláč, pokladníkem František Barta.

Nově založený hasičský sbor počínal si čile a hleděl, aby si brzy zjednal stříkačku a hasičské skladiště.

Skladiště hasičské postaveno bylo v roce 1923 nákladem asi 12000 Kč a v roce 1926 koupěna byla stříkačka od firmy R. A. Smekal v Čechách u Prostějova za 20 000 Kč.

Letos má hasičský sbor (1934) 33 členy činné, 11 členů přispívajících a 35 zakládajících. Starostou je Ladislav Antl, místostarostou je Josef Nejez z čís. 6, náčelníkem Jan Nejez z čís. 4, 1. podnáčelníkem Oldřich Stejskal, 2. podnáčelníkem František Kočka, jednatelem Josef Baláč, pokladníkem Hynek Jedon.

Jak již zmíněno, má obec Železné 64 domy, z nichž posledně postavený dům nemá ještě čísla, náleží Janu Kozelkovi.

Majitelé domů:

Majitelé domů jsou:

Číslo 1. Alois Trtílek, hostinský

Číslo 2. Ladislav Antl, statkář

Číslo 3. František Nejez, rolník

Číslo 4. Jan Nejez, rolník

Číslo 5. Alois Hornanský, rolník

Číslo 6. obec Železné

Číslo 7. František Chaloupka, rolník

Číslo 8. Engelbert Kovář, rolník

Číslo 9. František Barta, rolník

Číslo 10. Josef Pavlíček, rolník

Číslo 11. František Hlavoněk, dělník

Číslo 12. Jan Chaloupka, rolník

Číslo 13. Jan Herbotický, dělník

Číslo 14. Antonín Odehnal, výměnk.

Číslo 15. Božena Pavlíčková, rolnice

Číslo 16. Antonín Nejez, tesař

Číslo 17. Marie Kočková, dělnice

Číslo 18. Emilie Kučková, dělnice

Číslo 19. Františka Láníková, dělnice

Číslo 20. Josef Baláč, rolník

Číslo 21. Stanislav Zezula, bankovní zřízenec

Číslo 22. Bohumil Nejez, tesař

Číslo 23. Anna Rybová, rolnice

Číslo 24. a 25. Josef králík, rolník

Číslo 26. František Baksa, tesař

Číslo 27. Hynek Jedon, rolník

Číslo 28. Jan Jedon, rolník

Číslo 29. Antonie Herbotická, rolnice

Číslo 30. Josef Chaloupka, zedník

Číslo 31. Ant. Koudelka, rolník

Číslo 32. František Fuchs, kolář

Číslo 33. František Svánovský, rolník

Číslo 34. Marie Hoblová, úřednice

Číslo 35. Bohumil Mach, dělník

Číslo 36. František Kočka, rolník

Číslo 37. Františka Šmídová, domkařka

Číslo 38. Cecilie Limermanová, soukrom.

Číslo 39. Otakar Hobl, rolník

Číslo 40. Jan Šubrt, stolař

Číslo 41. František Fric, dělník

Číslo 42. František Novák, tesař

Číslo 43. Antonín Soukup, dělník

Číslo 44. František Nejez, topič

Číslo 45. František Katolický, zedník

Číslo 46. Josef Nejez, strojník

Číslo 47. Bohumil Hobl, provazník

Číslo 48. Marie Maděrová, obchodnice

Číslo 49. Ladislav Antl, statkář

Číslo 50. Jaroslav Pokorný, obuvník

Číslo 51. František Palatka, krejčí

Číslo 52. Jan Bauer, domkař

Číslo 53. Kristina Petrová, rolnice

Číslo 54. Jan Hobl, dělník
Číslo 55. Antonie Baláčová,
domkařka
Číslo 56. Josef Hořejš, zedník
Číslo 57. Karel Vitula, zedník
Číslo 58. Antonín Nejez, zedník

Číslo 59. František Straka, kovář
Číslo 60. Marie Ročková, domkařka
Číslo 61. Antonín Pavlíček, rolník
Číslo 62. Josef Palatka, zámečník
Číslo 63. Jan Kozelek,

Správní příslušnost

Obec Železné je přiřkolena do Lomničky, kde je dvoutřídní škola obecná, náleží okresnímu úřadu, okresnímu školnímu výboru, jakož i okresnímu soudu, berní správě, bernímu úřadu, poštovnímu a telegrafnímu úřadu, farnímu úřadu a děkanství v Tišnově, biskupství brněnskému, obchodní a živnostenské komoře v Brně. Železniční stanici má v Tišnově.

Zaměstnání obyvatelů

V obci se hlavně provozuje zemědělství. Z řemeslníků místních jsou v Železném 1 krejčí, 1 obuvník, 1 kovář a 1 švadlena.

Že rolníci ve zdejší vsi jsou pokročilí, je patrné z toho, že při svém hospodaření hojně užívají hospodářských strojů: nejnovějších pluhů, bran, žacích a secích strojů, mlátiček a t.d.

Letos bylo v obci: 2 mlátičky žentourové, 27 motorových – z nich 27 elektromotorových – 7 secích strojů obilních, 6 žacích strojů obilních, 5 žacích strojů travních.

Zvířectvo

Také zvířectva chováno je v dosti velkém počtu. Tak bylo letos v obci 8 koní (klisen), 1 býk, 7 volů, 98 krav, 24 jalovice, 27 telat, 24 kozy, 175 kusů vepřového dobytka, 38 psů, 62 kočky, 58 králíků, 256 slepic, 36 včelstev, 32 holubi, 15 hus, 15 kachen.

Vzdělání obyvatelů

Vzdělání obyvatelstva podporují hlavně četba a dovadla, které obyčejně pořádá místní hasičský sbor.

Veřejná knihovna zdejší má letos 170 svazků. Knihovníkem je Otakar Hobl, rolník.

V místní osvětové komisi zdejší jsou Josef Baláč, rolník, Otakar Hobl, rolník, Alois Hornanský, rolník a František Sláma, rolník.

Časopisy: Také obyvatelstvo samo stará se o své vzdělání odborné i politické odebírajíc a čtouc rozličné časopisy, jako: Cep, Moravské Noviny, Svobodu, Venkov, Zájmy Kraje, Chov Hospodářských Zvířat, Ilustrovaný Zpravodaj, Osvětový Věstník.

Dle politického rozvrstvení jsou zdejší obci příslušníci Československé republikánské strany, Československé sociálně demokratické strany, Československé lidové strany.

Volby

Dne 2. prosince 1928 vykonány byly v našem státě volby do okresních zastupitelstev a zemských zastupitelstev.

I. Pro volbu zastupitelstva okresu tišnovského podáno bylo 7 kandidátních listin:

- 1) Československé strany národně socialistické a Jednoty malozemědělců, živnostníků, a dělníků (předseda senator Václav Klofáč),
- 2) Československé sociálně demokratické strany dělnické,
- 3) Komunistické strany československé (III. internacionaly)
- 4) Československé národní demokracie (předseda Dr. K. Kramář),
- 5) Československé strany lidové,
- 6) Republikánské strany zemědělské a maloroľnického lidu,
- 7) Československé živnostensko – obchodnické strany středostavovské.

V naší obci obdržely hlasů:

Českoslov. republ. strana 69, Českosl. social. demokrat. strana 23, Českosl. lidová strana 23, Komun. strana 8, Českosl. strana národ. sociální 2, Českoslov. živnostensko – obchodnická 2 hl., Českosloc. nár. demokratická 1 hl., úhrnem 128 hlasův.

II. Pro volbu do zemského zastupitelstva v zemi Moravsko – slezské podáno bylo 17. kandidátních listin, z nichž 7 českých, 1 českoněmecká, 1 česko-polsko- německá a 8 německých.

Z českých stran podaly kandidátní listiny:

- 2) Združení katolických zemědělcův a domkarův,
- 3) Československá strana národně demokratická (předseda Dr. Karel Kramář) a národně roľnická jednota,
- 5) Československá sociálně demokratická strana dělnická,
- 9) Republikánská strana zemědělská a maloroľnického lidu (Českoslov. domovina, Českoslov. Domov),
- 13) Československá strana lidová,
- 14) Československá živnostensko – obchodnická strana středostavovská,
- 15) Československá strana národně socialistická a Jednota malozemědělců, domkařů, živnostníkův, a dělníkův (předseda senator Václav Klofáč),

10) Volební združení „Polskiego zviacku ludovego“ a Židovské strany (kandidátní listina česko-polsko-německá).

Českoněmeckou (německou) kandidátní listinu podala 12) komunistická strana Československa. Německé kandidátní listiny měly čísla 1,4,6,7,8,11,16 a 17.

Při těchto volbách dostali v naší obci hlasů:

Českoslov. republ. strana 52, Českosl. sociál. demokrat. strana 26, Českosl. lid. strana 29, Komunistická strana Československa 7, Českoslov. strana národ. sociál. 3, Českosl. strana živnostensko-obchod. 3, Združení katol. zemědělců 3 a Strana německá (snad omýlem) 1, úhrnem 124 hlasy.

Dne 27. října 1929 konaly se volby do národního shromáždění. Pro volbu do poslanecké sněmovny podáno bylo 15 kandidátních listin a to 8 českých (Československá strana národně sociální, Československá sociálně demokratická strana dělnická, Liga proti vázaným kandidátním listinám, Československá národně demokratická strana, Československá strana lidová, Československá republikánská strana zemědělská a malorolnického lidu,) Československá živnostensko – obchodnická strana středostavovská a Hlinkova slovenská lidová strana, 1 českoněmecká (Komunistická strana Československa), 1 polsko – česko – německá (volební združení polských a židovských stran) a 5 německých.

Pro volbu do senátu podáno bylo 13 kandidátních listin: 7 českých (všech stran, které podaly kandidátní listiny do poslan. sněmovny mimo Ligu), 1 českoněmecká (komunistické strany) a 5 německých.

Ve zdejší obci obdržely jednotlivé strany hlasů: 1) Do sněmovny poslanecké: Českosl. republ. strana zeměděl. 39, Českosl. sociál. Demokr. strana dělnická 45, Českosl. strana lidová 40, Komunistická strana 7, Liga 6, Českosl. národ. sociál. strana 5, Českosl. strana živno-obchod. 1
Celkem 143 hlasy.

Do senátu obdrželi : Českosl. strana republ. 40 hl., Českosl. sociál. demokr. 41 hl., Českosl strana lidová 35 hl., Komunistická strana 9, Českosl národ. Sociál. Strana 45 hl., Českosl živno-st.-obchod. Strana 3, Hlinkova lidová strana 1.
Úhrnem 133 hlasy.

V roce 1931 vykonány byly ve zdejší obci volby do zdejšího obecního zastupitelstva.

Všech odevzdaných hlasů bylo 176, z nichž dostala strana malorolníkův a dělníkův 110 hlasů, strana občanská 27 hlasův a strana lidová 38 hlasův.

Zvoleni byli za stranu malorolníkův a dělníků členy obec. Zastupitelstva František Barta, František Hlavoněk ml., Otakar Hobl, Josef Hořejš, Josef Chaloupka, Engelbert Kovář, František Nejez a Jos. Pavlíček. Jich náhradníky František Chaloupka, František Katolický, Bohumil Mach a Antonín Nejez.

Za stranu občanskou zvoleni byli členy Alois hornanský a Jan Nejez, jejich náhradníkem František Svánovský.

Za stranu lidovou členy Hynek Jedon a František Kočka, jejich náhradníkem Josef Králík.

Dne 10 října 1931 vykonána byla volba starosty a obecní rady. Starostou zvolen František Nejez a jeho náměstkem Hynek Jedon, členy obecní rady zvoleni František Hlavoněk a Josef Pavlíček.

Letos (1934) jsou dosud v r. 1931 zvolení: Starostou František Nejez, jeho náměstkem Hynek Jedon, členy obecní rady František Hlavoněk a Josef Pavlíček.

Dodatek

Dokončil jsem svůj úkol, který na mne vzneslo zastupitelstvo obce Železného, zvolivši mne prvním kronikářem obce Železného.

Jestli snad proti mé vůli se vloudil do obsahu této části Pamětní knihy nějaký Omýl, budiž mi prominuto, Byť to pro mne úkol dosti obtížný, poněvadž nejsem rodákem železenským, aniž jsem v obci kdy bydlil.

Musil jsem při sbírání látky kronikářské dožadovat se zpráv od místních občanů pp. Františka Nejeza, starosty, Otakara Hobla, rolníka, Jana Kučky, čalouníka, kteří mi ochotně svými zprávami pomohli, za což jim děkuji.

Jinak použil jsem jako pramene „Moravské Vlastivědy, okresu Tišnovského“ .

V Lomničce, dne 30. března 1935

Kronikář